

Zastavit nebo podpořit obnovitelné zdroje?

Reakce na prohlášení předsedkyně Energetického regulačního úřadu

Autoři: Martin Sedlák, Edvard Sequens

Energetický regulační úřad (ERÚ) jménem své předsedkyně Aleny Vitáskové v druhé polovině února zahájil mediální kampaň s cílem prezentovat plán na zastavení podpory pro obnovitelné zdroje. Předsedkyně důvody opírala zejména o (údajné) překročení instalovaných megawattů čistých elektráren, kterého měla Česká republika dosáhnout v rámci svého závazku k Evropské unii do roku 2020.

Tento informační list vyvrací předchozí tvrzení předsedkyně ERÚ Vitáskové, která vyvolala svými výroky zbytečnou paniku. Pouze solární energetika dosáhla celkových hodnot daných Národním akčním plánem pro obnovitelné zdroje (NAP) do roku 2020. Současně je však nutné upozornit, že při přípravě NAP jeho autoři z Ministerstva průmyslu a obchodu využili hodnoty pro sluneční elektrárny, které neodpovídají možnostem a trendům v tomto progresivním sektoru.

Omyly předsedkyně Vitáskové

ERÚ oznámil své plány na zastavení podpory pro obnovitelné zdroje tiskovou zprávou ze dne 22. února 2012¹. Důvodem má být skutečnost, že „byly u některých OZE překročeny hodnoty,

1

Tisková zpráva ERU z 22. února 2012:

http://www.eru.cz/user_data/files/tiskove%20zpravy/2012/TZ%20NAP%20final%2022022012.pdf

f

kterých má být dosaženo v roce 2020 (podle NAP ČR pro energii z obnovitelných zdrojů schváleného usnesením vlády ze dne 25. 8. 2010).“

Podle Aliance pro energetickou soběstačnost a sdružení Calla však k překročení hodnot daných Národním akčním plánem došlo pouze u solární energetiky. Plán pro fotovoltaické zdroje byl však překonán již v době, kdy jej MPO sestavovalo. Určitá regulace by v sektoru slunečních elektráren být mohla, ale úřady by neměly zabrzdit nové průmyslové odvětví na dalších osm let v případě, že toto odvětví již dosáhlo cílového stavu do roku 2020. Jako řešení se nabízí ponechání přirozeného ročního růstu o 100-150 megawattů.

Dle zákona na podporu obnovitelných zdrojů 180/2005 Sb. i prezidentem vetovaného zákona o podporovaných zdrojích je maximální hranice jedné instalace stanovena do 30 kilowattů. Tato hranice ponechává dostatečné možnosti pro průběžné využití fotovoltaiky na domech, továrnách, nebo skladech. Tedy v místech, kde je čistá energie zároveň spotřebována. Zákon současně nedává zmocnění zastavit podporu pro všechny ostatní nové instalované obnovitelné zdroje jen na základě překročení cílové hodnoty u jednoho z nich.

Mezi další argumenty, o které ERÚ opírá svůj plán zastavit podporu pro obnovitelné zdroje, patří ekonomická zátěž pro podniky i občany. Energetický regulátor však nepředložil žádnou ekonomickou analýzu, a tak není jasné, z čeho ERÚ posuzuje únosnost a zda bude rovněž regulovat například také zisk ČEZ. Navíc v existujícím zákoně o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů i v novém zákoně o podporovaných zdrojích energie takové zmocnění ERÚ nemá.

Energetický regulátor svá tvrzení o ekonomické nevýhodnosti obnovitelných zdrojů také částečně opírá o nutné vyvolané investice do posilování přenosové soustavy. Pravdou však je, že investiční plán ČEPS ve výši 60 miliard korun řeší zejména rozvedení výkonu z nových velkých fosilních a jaderných zdrojů či posílení přenosů do míst průmyslových aglomerací a obnovu dožívajících prvků přenosové soustavy.

Na druhou stranu předsedkyně úřadu Alena Vitásková v tiskové zprávě uvádí, že: „Plně souhlasím s úměrnou podporou FVE na střechách rodinných domků, plně souhlasím s podporou malých bioplynových stanic pro zemědělce.“

Zachování podpory pro nové instalace na střechách domů a továren je dobrá myšlenka. Ovšem

beze změny NAP nemají sebemenší instalace FVE na střeších nárok na podporu nových instalací do roku 2020 (viz výše). Stará ani nová legislativa nedává ERÚ návod, podle kterého by mohl posuzovat, jak velké bioplynové stanice si podporu zaslouží a jaké jsou již mimo interval garantovaných výkupních cen.

Současně je nutné podotknout, že nebráníme (vysoké) garantované výkupní ceny - zavedení systému podpory obnovitelných zdrojů vychází z předpokladu, že dle poklesu investiční náročnosti bude podpora postupně klesat. V sektoru by však měla být zachována jistota růstu. Česko se může rozhodnout podporu zrušit, pak by však mělo být současným logickým krokem nastavení férových podmínek: k ceně fosilní energie se přičtou externality a provozovatelé atomových zdrojů budou ručit za škody při případné havárii reaktoru v plné výši.

Z uvedených komentářů jednoznačně vyplývá, že ERÚ nemůže navrhnout zastavení podpory pro všechny obnovitelné zdroje na základě domněnky o překročení NAP.

Proč by nemohl ERÚ zastavit podporu obnovitelných zdrojů podle nového zákona o podporovaných zdrojích energie

Rámcový komentář: Zákon nebyl v době publikování tiskové zprávy ERÚ uveřejněn ve Sbírce zákonů. I když byl Parlamentem přijat již 31. ledna, byl k podpisu prezidentem doručen na hrad až 29. února prezident Václav Klaus dne 14. března využil své právo zákon vetovat² a vrátil jej do Poslanecké sněmovny. Pokud nebylo cílem prohlášení ERÚ podpořit plán prezidenta nový zákon vetovat, pak bylo toto prohlášení minimálně značně předčasné.

Podle § 12 ERÚ stanoví výkupní cenu tak, aby bylo dosaženo patnáctileté doby prosté návratnosti investic. A to za podmínky splnění technických a ekonomických parametrů, kterými jsou zejména náklady na instalovanou jednotku výkonu, účinnost využití primárního obsahu energie v obnovitelném zdroji. V případě vyrobení elektřiny využívající biomasu, bioplyn nebo biokapaliny, budou náklady na pořízení paliva a doba využití zařízení stanoveny prováděcím právním předpisem. Analogicky platí i pro zelený bonus.

Vazba podpory na Národní akční plán je ustanovena v § 4: „V případě, že pro výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů bylo o dva roky dříve, než je rok, ve kterém se o podpoře elektřiny

z obnovitelných zdrojů rozhoduje, dosaženo nebo překonáno skutečnými hodnotami výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů předpokládaných hodnot výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů stanovených v Národním akčním plánu pro rok, ve kterém se o podpoře elektřiny z obnovitelných zdrojů rozhoduje, Úřad pro výrobu elektřiny uvedené do provozu od 1. ledna následujícího roku podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů pro tento rok nestanoví. V případě vodních a větrných elektráren se pro porovnání používají přepočtené hodnoty stanovené podle rozhodnutí Komise.“

Shrnutí: Pokud by byla v roce 2012 překročena roční hodnota výroby elektřiny například v bioplynových stanicích stanovená v NAP pro rok 2014, ERÚ podporu pro nově připojené bioplynové zdroje nestanoví až od 1. 1. 2015.

Skutečnost naplňování Národního akčního plánu pro obnovitelné zdroje energie

Rámcový komentář: Dosud neexistují komplexní data za uplynulý rok, dle kterých by bylo možné vyhodnotit plnění NAP. V současné době můžeme posoudit pouze naplňování v oblasti výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. V tuto chvíli pouze víme, že hrubá konečná spotřeba elektřiny 2011 byla 70,5 TWh, obnovitelné zdroje s podílem 7,1 TWh tedy zajišťují 10 %.

Sdružení Calla se dle zákona o právu na informace dotázalo ERÚ, z jakých dat vycházel při svých tvrzeních o naplnění cílů NAP stanovených na rok 2020 a z něj vyplývajícího požadavku na zastavení podpory. ERÚ odpověděl:

„Na základě Vašeho dopisu ze dne 23. února 2012 sdělujeme, že Energetický regulační úřad v současné době provádí zpřesňující propočty a analýzy zahrnující jednotlivé druhy obnovitelných zdrojů, které jednoznačně vyhodnotí ekonomické dopady podpory těchto zdrojů. Po dokončení analytických prací, přibližně počátkem 2. pololetí 2012, po vyhodnocení dat z regulačních výkazů, úřad v dostatečném předstihu seznámí veřejnost s výsledky a případnými opatřeními v oblasti obnovitelných zdrojů.“

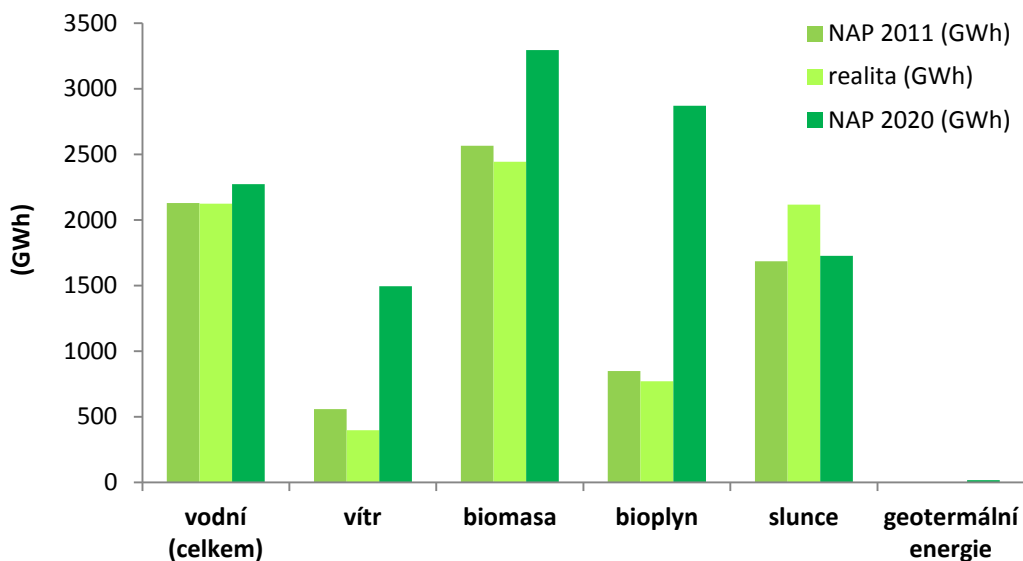
Z uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že ani ERÚ nemá k dispozici příslušná data, ze kterých by mohl vyvodit tak radikální požadavky, jaké uvedl ve své tiskové zprávě ze dne 22. února a které předsedkyně Vitásková uváděla v rozhovorech.

Cíle v oblasti elektřiny z obnovitelných zdrojů byly pro rok 2011 splněny a jen mírně překročeny díky solární energetice a doznívajícímu boomu tohoto odvětví v roce 2010. Naplnění cílů u

jednotlivých zdrojů v roce 2011, tak i porovnání s cílem roku 2020, představuje graf 1.

Graf 1: Porovnání reálných výsledků obnovitelných zdrojů s předpokladem v NAP pro roky 2011 a 2020 (sestaveno podle dostupných dat ERÚ)

Při porovnání dat ohledně nárůstů instalovaného výkonu obnovitelných zdrojů během několika let, dostupných přímo na webu ERÚ zjistíme, že v roce 2011³ obnovitelné zdroje výrazně stagnují:

- větrná energetika narostla o pouhé tři megawatty (byly zprovozněny jen dvě větrné elektrárny),
- solární energetika o šest megawattů,
- energetika malých vodních elektráren o jeden megawatt,
- u spalování pevné biomasy dokonce dochází k poklesu instalovaného výkonu: za poslední dva roky o 424 megawattů.

Shrnutí: Tvzení, že již v roce 2012 bude splněn cíl pro rok 2020 být jen v elektřině, což je dle NAP 11 679 GWh, se jeví jako vymyšlené.

Jak z grafu vyplývá, hodnoty dané NAP překročila pouze fotovoltaika. Pokud nedojde k aktualizaci NAP, pak nemá solární energetika šanci na získání podpory dle zákona a případní investoři musí počkat, až bude finančně zajímavá bez pevně stanových výkupních cen. Současně se tak ani nenaplní prohlášení předsedkyně Vitáskové, která v tiskové zprávě uvedla, že by ji chtěla zachovat u instalací na rodinných domech.

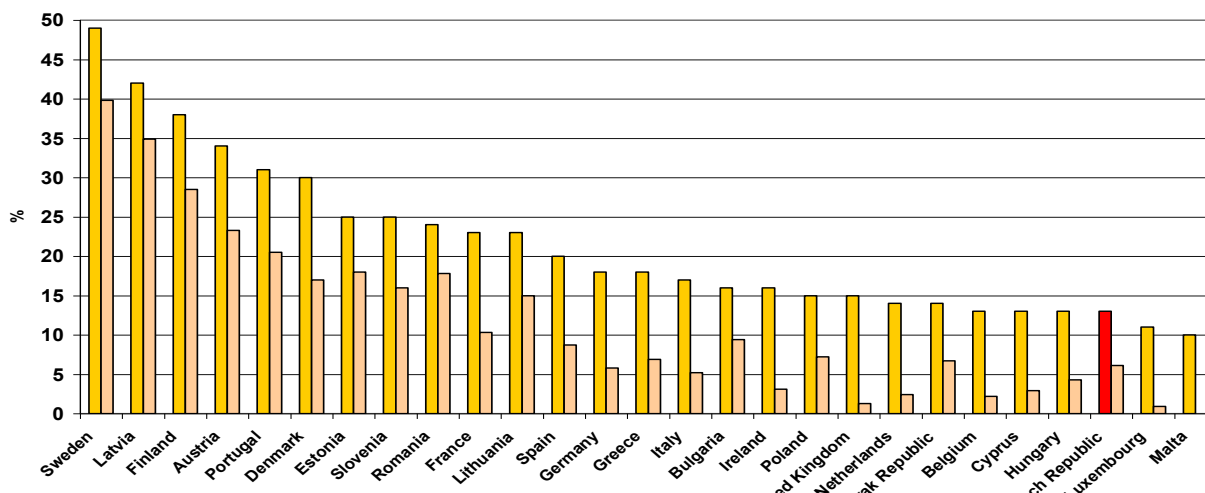
Jsou pro nás cíle v NAP závazné?

Ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů vyplývá pro Evropskou unii jako celek cíl 20% podílu energie z obnovitelných zdrojů a cíl 10 % podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě. Dle této směrnice jsou pro Českou republiku závazné pouze celkové cíle vztažené k roku 2020. Jedná se o závazný cíl podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie v České republice ve výši 13 % v roce 2020, jehož součástí je závazný cíl podílu energie z obnovitelných zdrojů ve všech druzích dopravy na hrubé konečné spotřebě energie v dopravě v České republice ve výši 10 % v roce 2020. Zástupci Evropské komise již dali najevo, že si nesplnění cílů u hříšníků budou tentokrát vynucovat.

Je cíl daný pro Českou republiku směrnicí č. 2009/28/ES výjimečný?

Bohužel. Česko má jeden z nejnižších cílů ze zemí Evropské unie.

Návrh Směrnice EU o podílu OZE

Další specifické české překážky kladené sektoru OZE

Dva roky trvající „stop stav“ pro připojování nových FVE, ale i dalších obnovitelných zdrojů bez opory v zákoně, v některých oblastech (E.ON) trvá i pro malé střešní systémy dosud.

Čistá šance na soběstačné Česko

Proč vlastně zachovávat podporu pro obnovitelné zdroje? Protože za sebou zanechávají mnohem menší ekologické škody a postupně nahrazují špinavé uhelné nebo rizikové jaderné technologie. Fosilní a atomové zdroje však dosud kvůli dominantní roli velkých energetických společností kontrolují trh. Své postavení, kterého se pochopitelně nechtějí vzdát, si vybudovaly s pomocí masivních státních dotací. Nyní je už (většinou) nepotřebují. Ale nový hráč nemá šanci proniknout na trh bez účinného impulsu. Nejrozšířenější systém podpory pomocí vyšších výkupních cen (takzvané feed-in-tarifs), pomáhá snížit konkurenční nevýhodu. Podpora zeleným zdrojům však bude pouze dočasná a brzy se bez ní zejména větrné nebo solární zdroje obejdou úplně.

Nejjasnějším příkladem je cena solárních článků, která klesla za posledních deset let o sedmdesát procent a do konce tohoto desetiletí se předpokládá, že spadne o dalších padesát procent. Cena elektřiny za slunce se tak blíží sazbě za elektřinu v Kalifornii, Itálii nebo Turecku. Česko si na svůj okamžik levné fotovoltaické energie musí chvíli počkat, přesto by dnes nemělo ztrácet spojení se světovou technologickou špičkou. Již dnes obnovitelné zdroje vytvářejí tisíce pracovních míst, přispívají do obecních rozpočtů a snižují znečištění ovzduší od emisí i rakovinotvorných látek.